

Castell de Súria

Súria

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: C/ Major, s/n
Emplaçament Al poble vell, dalt d'un turó sobre el riu Cardener

Coordenades:

Latitud: 41.835044843226
Longitud: 1.7518130480235
UTM Est (X): 396360
UTM Nord (Y): 4632214

Classificació

Número de fitxa 08274 - 18
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XII-XIX

Estat de conservació Bo

Notes de conservació: Des de el cessament de la seva dedicació a escola pública es va abandonar fins que l'any 1981 la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge de la Generalitat de Catalunya va començar la seva restauració, formant part d'un pla més ampli que abastava també tot el conjunt del barri antic. La restauració, dirigida per l'arquitecte manresà Josep M. Esquius, ha consistit en treure la brossa de l'interior, afermar les parets exterior i cobrir l'edifici amb un volta de vidre, quedant l'espai intern ben condicionat per poder-hi fer exposicions (REGUANT, 1988). La restauració va estar feta respectant la migrada vàlua dels elements que restaven com a representants d'una història . Així es va procedir a la consolidació, neteja i revalorització dels esmentats elements, no emmarcant-los en un decorat d'època, sinó al contrari, presentant-los en ells mateixos com a contrast a una solució actual per a la cobertura i creació d'un espai col·lectiu. (VALORAR, 1984). És interessant la conservació quasi íntegra de la torre de l'homenatge, tancada a l'interior del recinte

degut al creixement posterior del castell que la deixà inutilitzada. La seva estructura interior, no obstant, pràcticament s'ha perdut, cosa que dificulta la contextualització de les restes. (PIÑERO, TOMASA, 1998). L'objectiu del projecte de restauració es va trobar en l'aprofitament de l'espai interior per a usos diversos de caràcter comunitari: conferències, projeccions, reunions de grups de treball, etc., i com a seu d'un petit museu local dels estris de camp i de les mines, etc.

Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Defensa
Observacions protecció:	BCIN 1584-MH R-I-51-5724 Decret 22/04/1949
Data aprovació:	dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari	IPA 1787 / CCAA 13314
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Cultural
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Sùria, C/ Ernest Solvay, 13, 08260 Sùria
Fitxes associades:	
Poble Vell	
Autoria de la fitxa	ARQUEOCIÈNCIA- J.M. Huélamo
Data de registre de la fitxa:	ds., 27/11/1999 - 01:00
Autoria de la darrera revisió:	Marta Lloret Blackburn-Antequem, S.L.
Data de la darrera revisió:	dc., 15/09/2021 - 11:00

Descripció

És un element de gran valor en el conjunt del Poble Vell, destacant per les seves notables dimensions. . (PIÑERO, TOMASA, 1998). La mola arquitectònica del castell s'eleva al punt més alt del poble pel nord, i domina la de l'església. L'actual conjunt del castell és producte de diverses èpoques, la més antiga és la que correspon a la torre, només visible des de l'interior del conjunt, que cal datar entre els segles XII i XIII. Els paraments exteriors han de correspondre als segles XIV-XV, amb un talús del XVI-XVII i la part superior del XIX. La torre és una construcció de planta quadrangular, de la que es conserven la planta baixa i el primer pis, a més una terrassa dalt de tot. Les dues plantes estan separades per una volta de pedra disposada a plec de llibre, que es recolza sobre els murs de llevant i ponent i es comunicaven amb la primera per un forat obert al centre de la volta. El gruix d'aquests murs és irregular, arribant a un metre a la part baixa que és la més ampla. La construcció utilitza pedres disposades en fileres horitzontals. No sabem com era el morter original donat que els murs han estat refets durant les restauracions (AUTORS DIVERSOS, 1984). La resta de l'edifici presenta planta trapezial, amb l'entrada orientada a SO, a la que s'hi accedeix per una rampa. La porta exterior donava pas a una estança allargada, que ocupava tot el canto SE de la construcció. Al centre del casal hi deuria haver un pati obert amb una cisterna central, Les dependències que es conservaven abans de la restauració del castell, tampoc oferien molta informació més sobre la disposició original, donat que havien estat molt malmeses per les reformes al llarg dels segles i, mancaven totalment,

les plantes altes de l'edificació. La porta actual d'entrada és del segle XIX, ja que l'anterior va quedar tapiada al fer l'ampliació de l'església del Roser (SOLER, 1985) Els elements de fusteria de la porta presenten un forrellat amb un interessant treball de forja amb decoració popular.

Observacions:

Tingué un paper militar destacat en les guerres carlines i fou remodelat i consolidat. Des d'aleshores quedà definida la seva actual aparença de planta quadrada. L'evolució morfològica de l'enclavament devia ser més o menys la següent: una primitiva torre de vigilància, tal vegada corresponent amb la torre interior del homenatge, que equivaldria a una guàrdia, tipològicament de planta rectangular i de petit volum, i que podria datar-se en els segles XII-XIII. Els segles següents, en que com ja s'ha vist, va ser residència de diferents senyors o castlans, essent administrat més tard per delegats dels ducs de Cardona o castlans, el castell segurament va patir diversos canvis estructurals que el van engrandir (aquestes intervencions deuen correspondre als segles XIV-XV, segons referències tipològiques visibles) fins que en època de les guerres carlines, se sap amb certesa que va ser remodelat i fortificat donant-li l'aspecte més semblant a l'actual, aixecant murs, obrint espitlleres i convertint la seva planta de rectangular a quadrada. Des del segle XVIII fins a la seva darrera restauració, l'edifici va tenir diferents usos: escola, calabós i altres serveis municipals. Així, dins dels seus murs es van desenvolupar activitats pròpies del camp de l'ensenyament probablement des del 1790 i amb seguretat durant la segona meitat del segle XIX i la primera dècada del XX . Fins el 1915 va acollir unes escoles i també una congregació religiosa i els jutjats. El 1854 s'instal·len a Súria les Germanes Servites, a instància del rector Sebastià Obradors i de Maurici Quinquer. Es dedicaven a la cura dels malalts i a l'ensenyament de les noies. El 1857 s'integraren a la congregació de les Germanes Dominiques de l'Anunciata que, a Vic, acabava de fundar el P. Coll. Aquestes religioses encara devien ocupar el castell, quan Teodor Creus escriu el relat del seu viatge al maig de 1885 per Súria, dient que es veu enlairat "(...) una espècie de castell quadrat, ab una torre, que tenen traces de haver servit molt modernament (amb la seva funció militar, s'entén), puig se veu encara en aquesta lo pal que sostenia la bandera" (...). El 1892, la comunitat estrenà casa pròpia; fins aleshores habitaven al castell. Encara avui tenen un convent a Súria i es dediquen a l'ensenyament (REGUANT, 1988). El 1893 el mestre Salvador Vancell ven el castell , on hi encara hi ha les escoles públiques, a l'Ajuntament (REGUANT, 1997). El 1907 encara hi ha escola de nens i el 1909 hi ha oficines del Jutjat (REGUANT, 1997). El 1910 l'Ajuntament concedeix una subvenció i cedeix el castell a les Germanes de la Caritat que arriben a Súria a tenir cura dels malalts. L'edifici devia estar en molt males condicions doncs aquestes religioses se'n van anar i l'Ajuntament lloga, en un altre lloc, una habitació de manera provisional, el gener del 1911 (REGUANT, 1997). A partir de l'any 1981 es van començar les tasques de restauració del castell, dutes a terme pel Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, millorant les parts antigues conservades i construint les noves amb diferents materials, recobrint el conjunt amb una coberta de vidre. Actualment serveix com a sala d'exposicions i seu d'actes públics i culturals.

Història

Respecte del castell la primera notícia que posseïm de Sorisa es un document datat el 993 (11 calendes de juliol de l'any 6 del regnat d'Hug), quan Ramon , comte i marquès fill de Borrell, comte, ven al prevere Miró un alou situat al comtat de Manresa, en el castell de Godmare (Callús) o en el castell de Súria o en el seu terme. L'escriptura nomena, en l'afrontació de l'alou, la vil·la Solariolos (Cererols, agregat de Súria) (REGUANT, 1988). Podem suposar que aquesta contrada, zona força clau de la frontera, devia ésser ben fortificada i la principal funcionalitat del castell va ser ja en el segle X la de protegir la ruta que unia Manresa i Cardona, ja que es troba justament a mig camí de les dues poblacions. En aquest sentit la torre de

la Pobla, servia també per comunicar el castell de Súria amb el de Sant Mateu, sense que la visió directa entre ambdós podés ser interceptada (SITJES, 1988), cal tenir present però que la troballa d'altres torres al llarg del present inventari, relativitza aquesta teoria, força afermada a la bibliografia. Guifré II de Cerdanya prestà jurament de fidelitat a la comtessa Ermessenda de Barcelona entre 1018 i 1023. Aquest darrer any la senyora feudal Ermessenda, empenyorà, entre d'altres, el castell de Súria al seu fill, Berenguer Ramon I de Barcelona. El feudatari comtal era la família Cardona, la qual el subinfeudà a diverses famílies com els Calders, Odena, Rocafort, etc.. La castlania la detentava al segle XI, una família nomenada Súria (AUTORS DIVERSOS, 1984). L'any 1105 Ramon de Calders deixa el castell de Súria, a la seva dona Guisla, i un cop morta aquesta, el castell passa al seu fill més petit, Bertran (REGUANT, 1988), altres parlen d'un testament fet el mateix any, per Guillem, marit de Guia o Guília, en el qual el testador disposa a favor de la seva esposa - filla d'Ermessendis, vescomtessa de Cardona - els castells de Segur, Calonge, Fals, Castellfollit del Boix i Súria, "per mentre ella visqui, i, a la seva mort, siguin pels fills". D'aquesta manera, Bertran, el fill menor, tindrà el castell de Súria amb els seus termes, d'entre altres possessions derivades de la propietat dels llocs anteriors (CATALÀ I ROCA et al., 1991). L'any 1196 apareix el castell al testament de Ramon d'Odena, el qual el deixa al seu fill, el tenia pel vescomte de Cardona. La vinculació de la família Odena continuarà durant el segle XIII, segons es pot veure en diversos documents (REGUANT, 1988). El 4 de maig de 1317, Berenguer d'Odena senyor del castell de Súria ven el castell amb totes les seves cases, fortaleeses, masies, feus, feudataris, domini directe i jurisdiccions civil i criminal, etc. a Ramon, vescomte de Cardona (REGUANT, 1988). L'onze de maig de 1320 Arnau Ça Claperosa, rector de Súria, ven unes cases al vescomte de Cardona, Ramon Folc, i aquest aprofita les pedres d'una d'aquestes per a reformar el castell (REGUANT, 1988). El 1320 Jaume II va vendre al vescomte de Cardona la jurisdicció de Súria i el 1322, Ramon Folc de Cardona paga a l'hereu de Jaume II per la venda, d'entre altres llocs, del castell de Súria (REGUANT, 1988). La possessió va ser disputada els anys següents, finalitzant amb la recuperació del castell pel comtat de Cardona, el 3 de desembre de 1375 (REGUANT, 1988). El 1468 el castlà és Maties Fontcalda (REGUANT, 1988). El castell de Súria va tenir castlà fins el segle XVIII, així el 1672 se sap que mor Josep Tries, castlà de Súria, el qual havia comprat la castlania a l'església del Miracle a qui retorna per testament (REGUANT, 1988).

Bibliografia

1a TROBADA (1991) Trobada jove d'artistes artesans. Escultures al carrer 1991, Súria, Adhuc, Ajuntament de Súria, Generalitat de Catalunya, Subdirecció General d'Artesania..

AUTORS DIVERSOS (1984). Catalunya Romànica, vol. XI (El Bages). Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

BOLÒS, Jordi (1982) "La torre rodona de pedra del veïnat del Fusteret, municipi de Súria, Bages" , Quaderns d'Estudis Medievals núm. 7 (volum 1), p. 434-441. Barcelona: Artestudi.

CASTELLANO, A.; MASSANA, I.; REGUANT, J. (1983) Súria. Km. 0, Súria.

CATALÀ I ROCA et al. (1991) Els castells catalans., vol. II. Barcelona: Rafael Dalmau. CATALÀ I ROCA et al. (1991) Els castells catalans., vol. II. Barcelona: Rafael Dalmau.

CREUS, Teodor (1886). "Excursió particular á Cardona y Solsona. Dies 5 y 6 de maig de 1885". Butlletí de la Associació d'Excursions catalana, vol. VII-VIII, núm. 88-89, p. 16. Barcelona.

LLADÓ I RAMONET, Josep (1993E) "Per un capítol de la història de Súria: " extret de El Matí, Dimarts 14 de juliol de 1936 a Cererols, mil anys d'història (1993-1993), pp. 51-55, Súria, Ajuntament de Súria i Associació d'Amics i Veïns de Cererols.

PIÑERO, Jordi, TOMASA, Eudald (1998) Pla Director del Poble Vell de Súria. Ajuntament de Súria. Transversal Produccions Culturals. Assessorament de Jordi Padró. Diputació de Barcelona. Servei de Recursos Culturals. Àrea de Cultura. Oficina de Patrimoni Cultural

REGUANT i AGUT, Josep (1988) "Súria", Història de les comarques de Catalunya. Bages. Volum II, pp. 475-502, Manresa, Edicions Parcir, Edicions selectes.

REGUANT i AGUT, Josep (1997) Súria. Història en imatges 1894-1975. Manresa: Angle Editorial, Centre d'Estudis del Bages. Col·lecció "Fotografia històrica", núm. 4.

SITJES I MOLINS, Xavier (1988) "Intercomunicacions dels castells del Bages" Dovella. Núm. 39, pp. 32-38, Manresa: Associació Cultural Dovella.

SOLER I CLARIANA, Pau (1985) Súria, el meu poble. Súria.

VALORAR (1984) Valorar la història. Nova vida per a les velles ciutats. Producció Josep M. Rovira. Barcelona, Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

